

13. JULA 1920

zapalio je Francesco Giunta sa svojom bandom tršćanski Narodni Dom Balkan, najljepši dokument visoke kulturne snage našega naroda u Julijskoj Krajini. 13. jula 1920..

ISTRA

13. JULA 1920

Izvršio je Francesco Giunta sa svojom bandom gest najgorog barbarstva. Evropa nije ni prije ni kasnije sličnog zločina doživjela. Ali Giunta je za to postao heroj...

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSkih EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

SUKOB FAŠIZAMA

U JUŽNOM TIROLU

Pored našega naroda u Julijskoj Krajini znatnu manjinu u Italiji predstavljaju Nijemci u Južnom Tirolu. Za fašizam oni su jednak problem kao i naša manjina. Nalazeći se na sjevernoj granici povećane Italije njemačka je manjina prirodna smetnja imperijalističkoj politici, koju sprovodi fašizam. Ipak protiv njih fašizam nije nastupao tako radikalnim i krvavim sredstvima kao i protiv nas, ma da je i tamo neudžna njemačka krv u sukobima s fašistima znala nakvasiti tirolsku zemlju. Politika odnarođivanja ipak se provodila odlučno. Ako uz to nisu Nijemcima bili paljeni domovi, ubijani i zatvarani ljudi u tako ogromnom broju, kao naši u Julijskoj Krajini, ima se zahvaliti jedino tome, što se nije htjelo tako otvoreno izazivati ostale Nijemce s kojima je Italija računala u svojoj vanjskoj politici. No Nijemcima u Južnom Tirolu nije moglo ni to spasiti njihova manjinska prava. Protiv njih išlo se istim sredstvima, kao i protiv nas, putem škole, crkve i favoriziranjem useljenih Talijana i slično. To dovoljno pokazuje, kako je fašizmu uza sve nekoje obzire prema njemačkom narodu, ipak u politici prema Južnom Tirolu konačan cilj: potpuno brisanje Nijemaca. Teško je zato vjerovati da će se u tom pogledu ikada znatnije poboljšati položaj njemačkog stanovništva u Južnom Tirolu. U krivudavoj i neskrupuloznoj politici, u kojoj je Italiji bilo stalo samo do vlastitih interesa, ona je često trebala Njemačku u svojim političkim kombinacijama, no usprkos tomu Nijemci u Južnom Tirolu nisu nikada mogli osjetiti neko poboljšanje.

Prijašnjih godina, kada su njemački ministri išli preko Brennera u Rim, »Südtiroler« glasilu južnotirolskih emigranata, koje izlazi u Innsbrucku, često ih je podsjećivalo da putuju njemačkom zemljom i da u pregovore u Rimu upletu i pitanje svojih sunarodnjaka u Italiji. Ali nakon ovakvih posjeta i pregovora položaj se u Južnom Tirolu nije mijenjao. Njemački su ministri možda kojom zgodom i nabacili to pitanje, no Mussolini je uvijek Nijemcima mogao obećati druge političke usluge, koje su bile dovoljne da ih uz sebe veže. Te usluge bile su barem tolike, da fašizam nije trebao žrtvovati ništa od svoje politike u Južnom Tirolu.

Ni danas kada su između dva fašizma, onoga talijanskoga i onoga njemačkoga nastupili uži politički odnosi, njemačka je manjina u Italiji baš u tom vremenu pretrpila nova nasilja, koja na koncu konca ovakva kakva jesu, mogu se smatrati samo izgovorima svih Nijemaca u Austriji i samoj Njemačkoj. Koliko god se danas Hitler pojavljuje kao zaštitnik i onih Nijemaca izvan granica Reicha i koliko god osudjuje politiku raznarođivanja Nijemaca u drugim državama na konkretno u slučaju Tirolaca, koji su izvrgnuti nasilju kakvom Nijemstvo nije izvrgnuto nigdje drugdje ni izdaleka tako, nije dosada mogao učiniti ništa, a teško da će moći i kasnije. Brenner je za Mussolinija nepovrediva politička granica, o kojoj on sanja da će jednom postati i etničkom granicom između Nijemaca i Talijana. Talijanski Duce ima za apetit novoga njemačkoga Ducea obećanja krupnih zaloga i ovaj posljednji sigurno se ne usudjuje da s Južnim Tiroлом unosi nesklad u odnose sa svojim saveznikom na koga je i inače upućen silom prilika.

S te strane položaj Nijemaca u Južnom Tirolu upravo je jadan. Takav je bio ispočetka i takav će uz okolnosti za koje nema izgleda da bi se tako brzo mogle mijenjaniti, ostati i dalje. Za dobre odnose između Njemačke i Italije morali su Nijemci Južnoga Tirola plaćati težak danak koji je išao na račun njihove nacionalne egzistencije. Kada je pred četiri mjeseca došao u Njemačku na vlast Hitler, ponadali su se da možda više neće morati plaćati taj sramotan tribut. Nekoji od njih bili su već povjerovali, da je fašizam ublažio svoju nasilničku akciju, ali događaji u posljednje vrijeme, o kojima i mi donosimo jednu vijest u današnjem broju, razočarali su ih potpuno. A razočarani su ne samo oni nego i Nijemci Hitlerove Njemačke, kako se to vidi iz izvješta dra Steinachera, novoga predsjednika Saveza za Nijemce u tuđini. Prema njegovim riječima Italija se nalazi na opasnom čač moжда i tragičnom putu u pitanju Južnoga Tirola. Uzaludna da su njezina nastojanja koja idu za odnarođivanjem Nijemaca, koji su po kulturi, moralu i biologiji najkvalitetniji nad Talijanima. Zabranjena jezika, odbijanje od državne službe, talijanski natpisi samo ču su ubodi iglom, ali nikako dovoljna sredstva da se uništi život jednog narodnog organizma. U toj izvaji ima mnogo istine, za same Nijemce upravo gorke. I mi se slažemo s dr. Steinacherom u tome da se Italija nalazi na tragičnom putu u pitanju Južnog Tirola, kao i u pitanju našega naroda u Julijskoj Krajini, ali na na manje tragičnom putu nalazi se i današnja Hille-

PRED TRINAEST GODINA...

13. jula 1920 zapalio je Francesco Giunta sa svojom bandom tršćanski »Narodni Dom Balkan«, postao je zbog toga herojem i bio je bogato nagradjen. On se tim gestom ponosi i sam je otvoreno i s priznanjem pisao o tom svom zločinu, koji će za sva vremena ostati kao najgadnija mrlja u historiji »civilizovane« i »kulturne« Italije.

TRAGIČEN KONEC VALENTINA ERŽENA

POD FAŠISTIČNIMI STRELI

Kojce pri Bukovem, junija 1933. Pretekli ponedjeljak, 19. t. m., se je odigrala na jugoslovansko-talijanski mej krkava tragedija, katere žrtve je 47-letni čevljari Valentini Eržen, p. d. »Ravnogjivec«.

Fašistične oblasti so že leta 1931 osu-mile sedaj pokojnega Eržena, da je prevratni antifašistični element. Od tistega časa ni imel Eržen več miru in se je zatekel radi tega v Jugoslavijo. Nastanil se je v Zelenem Logu, par ur od meje. Od časa do časa se je skrivaj vračal domov na posestvo k ženi in otrokom. Tako je prišel tudi usodepolni ponedjeljek. V popoldanskih urah je prišel domov — nekako okrog polnoči, da se je poslovil od družine z namenom, da se vrne v Zali log. V hipu, ko je stopil čez hišni prag, je opazil da je obkoljen. Kljub temu pa se je hotel rešiti in uiti na zadnji strani dvorišča. Miličniki pa so mu to namerno preprečili. Padli so strelji in smrtno zadeli ubogega Eržena.

Ko je slišala žena veš ta nemir in streljanje okrog hiše, je prišla v smrtni grozi pogledat na dvorišče. — Tiste roke, ki so umorile njenega moža na pragu svojega

skromnega doma, tiste roke so tudi ukle-nile šibko in bolešno Erženovo ženo, ki so jo odvedli v zapore.

Doma pa je zajokalo pri mrtvem očetu osem nedoraslih otrok, osem sirot trpinov.

Vest o tako tragičnem koncu splošno priljubljenega čevljarja iz »Ravne njive«, je globoko odjeknila pri vseh domačinih. Vsem se še posebno smilijo otroci od katerih ima najstarejši komaj 15 let. Kdo jim bo pomagat? Kdo si bo tudi upal priskočiti na pomoč nedolžnim žrtvam fašističnega terorja? (Rob).

KAKO SO UMORILI VALENTINA ERŽENA

Bil je ubit od treh strelav oddanih v glavo iz neposredne bližine.

Gorica, 3. julija 1933. (Agis). Italijanski časopisi so o tem umoru pri-našali najrazličnejše vesti. Tako so pi-sali, da je bil ubit od enega strela v glavo in od drugih, ki jih je prejel v trup. Iz zanesljivijih virov doznava-mo pa, da je bil ubit od treh revolver-skih strelav v glavo, oddanih iz nepo-sredne bližine.

ERŽENOV BRAT KONFINIRAN

Nakojece pri Bukovem, junija 1933. V zvezi s poročilom o bestijalnom umoru pok. Valentina Eržena doznavamo še sledeće: Mihal Eržen, brat umorjenega Eržena, se je letošnje spomlad vrnil domov,

ker je verjel v resničnost amnestije. Toda mesto da bi ga oblasti pustile, da bi mirno obdeloval svojo zemljo, so ga prijele in konfinirale za dobo 5 let. O temu je »Istra« pisala. (Rob).

SA ZVONA U VODICAMA IZBRISAN JE HRVATSKI NAPIS!

FAŠIZAM SE BOJI, DA TO ZVONO NE BI SLAVENSKI ZAZVONILO NA USTANAK.

Vodice, junija 1933. — Zadnji tračak našeg pisanog jezika hoće naši tirani silom da unište. Dokaz je tome ono, što se zadnje vrijeme desilo u našem selu. Na našem se zvoniku nalazi jedno zvono, koje smo kupili god. 1878., sa još druga dva zvona koje nam je Austrija za vrijeme rata uzela za topove. Na tom se je zvonu nalazio napis u hrvatskom jeziku t. j. ime i prezime i dan rođenja tadašnjeg župnika Pokljukara Martina. Bilo je tu i ime tadašnjeg našeg župana pok. Ribarića Martina; a bio je i datum, kada su zvona bila salivena i gdje. Ovaj je napis i ovo naše zvono trn u oku nekojim inženjerima, koji kod nas rade na cesti i vodovodu i poveli su propagandu putem nekojih naših izroda, neka se ovaj »austrijski napis« briše, jer da »Austrija više ne postoji«. Naručili su jednog mehaničara iz Trsta i on je ovaj napis isjekao. Mi na ovaj njihov postupak ne možemo drugo, nego da se nasmijemo, jer vidimo da se naši tirani boje i mrtve stvari. Moguće imaju straha, da ne bi ovo zvono počelo jedan put zvoniti »po naše« i da ne bi dalo znak, da još ovdje žive Slaveni, koji su siti ropstva i nasilja. — (Čić)

SKRIVNOSTNI AVTO GORIŠKE KVESTURE

Gorica, 1. julija 1933. (Agis). Po kraških in vipavskih vaseh se že delj časa pojavlja avto, ki vzbuja vsled svoje tajinstvenosti splošno pozornost. Ta avtomobil je vedno poln agentov in karabinerjev. Vsi so v popolini opremljeni s puškami, revolverji in celo s policijskimi psi! Pozno ponoči, skoraj neslišno in z ugaslimi lučmi, drži ta avto od vasi do vasi, se vstavi pred gostilno ali pa pred zasebnim poslopjem, kjer agentje izstopijo in preiščejo. Na poti vstavlja tudi pozne popotnike, ki se morajo seveda, po vseh pravilih legitimirati. Tu in tam so še naši fantje zapeli sredi vasi, kar je bilo seveda zelo redko, toda sedaj se še tega boje, ker jih lahko takoj otpelejo v zapore. Zgodili so se slučajji, ko so prijeli na cesti človeka, ga peljali proti Gorici ter ga v bližini mesta izpustili, tako da je moral peš domov. Da stikajo in se znašajo nad možni in fanti, pri katerih dobe »fove« ni čudno, saj je to za njih zelo nevarno orožje!

IZ VEČNEGA POGLAVJA: SLOVENSKA PESEM IN ARETACIJE

Vrtojba pri Gorici, junija 1933. Dva naša delavca, doma iz Vrtojbe pri Gorici in sicer Jože Lasič in Stanislav Pirc, sta se dne 27. maja proti večeru vračala s dela domov. Na poti proti domu sta stopila v gostilno na kozarec vina. Po trupopolnem delu se jima je pri kozarcu vina razvezal jezik v domač pomenek in slovensko pesem. Razume se, da sta se na vratih pojavila ta-kaj dva miličnika (kako bi se tudi ne, saj jih je več kot preveč) in takoj aretirala Pirc in Lasiča. Oba sta bila odvedena in pridržana v zaporu celih pet dni. Po prestani kazni pa sta izvedela, da sta še ob službo. Podjetje cementnih izdelkov, tvrdka F.lli Maronj v Gorici, je oba »prevratna elementa« odpustila z dela. Vse to zaradi nedolžne slovenske popevke! (Rob).

da. Sigurno je da to ne ide u sklad s osje-čajima njemačkoga naroda, ali baš to naj-bolje pokazuje u kakav je apsurdan položaj došao Hitlerizam u pitanju Južnoga Tirola.

K svemu što je do sada rečeno, pridru-žio se sada još i spor između hitlerovske Njemačke i katoličke Austrije, što dosta ne-povoljno djeluje na Južnotirolce. S Austri-jom njih veže zajednički život do rata a nakon rata oni su opet u Njemačkoj gledi-dali jakog zaštitnika svih Nijemaca u ino-stranstvu. I onda dolazi nešto što ne iza-ziva u dušama Tirolaca baš lak osjećaj, da naime predstavnici i jedne i druge države idu na hodočašće u Rim Mussoliniju. Jasno je dakako da pored svega toga kod svih Nijemaca postoji osjećaj za pitanje svojih sunarodnjaka u Tirolu, no ipak kako se iz pisanja ovih razabire oni trpe od toga raz-dora u moralnom pogledu.

Sukob između Nijemaca iz Njemačke i Austrije tragičan je naročito za Tirolce, ali za sam hitlerizam nije to tako tipično kao slučaj njihove nemoći u pitanju Njemačke manjine u Italiji. Nemoćan je hitlerizam tu već s idejnih razloga. Njegov rasistički bi-jes, kojim je nastupio protiv pripadnika

drugih narodnosti u Njemačkoj ne može se dovesti u sklad sa zahtjevom da se to isto ne čini Nijemcima izvan granica Njemačke. Hitlerizam nema sam u sebi nikakova mora-lna opravdanja kad osudjuje nasilja što se drugdje čine protiv Nijemaca, a u to vri-jeme sam kod kuće prakticira iste metode. Ova dvoilčnost je u suštini nemoralna no u stvari moglo bi se desiti da hitlerizam tu i tamo iznuđi neko poboljšanje za Nijemce bez obzira što on sam kod kuće radi. Me-djutim u Južnom Tirolu, na terenu gdje se sukobljuju interesi tih dvaju fašizama, nje-mački je nemoćan da išta učini za Nijemce. Talijanski fašizam ništa neće moći odvra-titi od namjere da ide za tim da od Brenne-ra, te za sada samo strateške granice učini jednom i etničku.

Mi ne znamo sasvim određeno kako gledi-đaju predstavnici južnog Tirola na fašizam u Njemačkoj, no ako pravo gledaju na po-javu fašizma uopće, specijalno onoga u Italiji i Njemačkoj, njima mora postati ja-sno — bez obzira na to što im ni prije nije bilo bolje — da tamo gdje se križaju inte-resi dvaju fašizma njima nije i ne može biti drukčije. — MATKO ROJNIC.

STRAHOVITI TEROR NA OTOKU PONZI

Stopedeset i dva konfinirana uapšena i osudjena su zbog pobune

Trst, juna 1933. — S otoka Ponze, gdje ima još uvijek i posljednje amnestije nekoliko naših sunarodnjaka, stizavaju grozne vijesti. Teror policije i milicije dosega je vrhunac. Miere strogosti su neizdržive. Sredinom ovoga mjeseca došlo je međutim do nereda, koji su imali kao posljednju aretaciju stopedesetivojice konfiniranih. Kako je do toga došlo?

Ovoga proljeća policijske vlasti na Ponzi veoma su čudne miere počele da primjenjuju protiv žena, koje su konfinirane.

U noći su one bile maltretirane od pijanih milicionera i često najbrutalnije vrijeđane i inzultirane. Tih je žena bilo sedam. One su se revoltirale i branile, a to su milicioneri shvatili kao bunu protiv vlasti. pa su ih tužili.

Bile su zatvorene u tamnicu i predvedene pred sud, koji ih je osudio i premjestio iz Ponze nekoje u Dorgale u Sardiniju, a nekoje u neka sela po Kalabrij.

Od toga doba nastalo je naročito zategnuto stanje između konfiniranih i vlasti. Kad su pak osudjene žene koncem maja bile opet, nezna se zašto, dovedene na Ponzu iz svojih logora u Sardiniji i Kalabrij, uprava konfinacijskog logora na Ponzi raspisala je naredbu da se konfinirani ne smiju sakupljati u grupe više od četiri čovjeka, pod priletjom stroge kazne.

Tom im je naredbom bilo zabranjeno, da posjećuju jedni druge, pa čak i u samim kamerama zabranjeno je da se okupljaju na jednom mjestu više od četiri, tako da svako mora i u sobi da stoji kod svog kreveta! Ukinute su dakle sve kolektivne akcije, menze, sastajališta, knjižnica itd. Jer bi to davalo povoda za okupljanje. Ta je naredba imala da stupa na snagu 10 juna.

Dne 9 juna konfinirani su se skupili i otišli su u masi pred ured direkcije konfinacijskog logora i pred komandu milicije, te su bacili na zemlju svoje konfinacijske dokumente („libretto di permanenza“).

Milicija je bila mobilizovana, a mobilizovane su bile i sve ostale policijske snage

na otoku. Konfinirani su bili ugrurani u kamerone i tu su ostali čvrsto zatvoreni i zastraženi.

dok nije došla jedna ratna ladja iz Gaete sa 300 karabinjera.

Svaki je konfinirani bio vezan čvrsto lancima, a s njima su bile pohapšene i vezane i žene (njih sedam), povedeni su na ratnu ladju, karabinjeri su ih putem tukli i mučili na bestijalan način, i odvedeni su u Napulj. Ulice, kuda su karabinjeri vodili te dvostruke uapšene, bile su ispraznjene i stanovnici Ponze nisu smjeli da gledaju što se događa. Dne 13 juna bili su ispitani.

Dne 14 juna bio je iza zatvorenih vrata u Napulju proces.

To je zapravo bilo ciničko ismijavanje pravde i suda. Tako se ne se sudi ni za vrijeme rata... Skupni službeni branitelj optuženih bio je obaviješten o procesu samo dan prije, i došao je na proces, a da nije ni znao o čemu se radi... Proces se vršio u velikoj dvorani napuljskog tribunala i niko od publike nije mogao da prisustvuje. Palača »pravde« bila je kao u opsadnom stanju, toliko je bila zastražena.

Svi su bili osudjeni: 48 njih osudjeno je na 5 mjeseci, a četvorica tobože kao kolovodje na 11 mjeseci zatvora.

Medju ovima je i Giorgio Amendola, komunist, sin bivšeg liberalnog ministra, Amendole, kojeg je fašizam već u početku ubio.

A ima medju osuđenima i naših sunarodnjaka, koji su na Ponzi od orja ili koji su došli na izdržavanje konfinacije u posljednje vrijeme.

Ovaj događaj mora da izazove pažnju civilizovanog svijeta na sistem nasilja i terora čak i protiv onih, koji su već osudjeni. Prva kazna nije fašizmu bila dovoljna, nego ih sada kažnjava povrh teške konfinacije još i zatvorom.

Medjutim događaji na Ponzi pokazuju i to da fašizam nije ni iz daleka skršio duhove.

da još ima čak i u konfinacijskim logorima ljudi, koji su spremni da i život bace na kocku kad je u pitanju sloboda. A toga se fašizam najviše boji...

PRISILNA PROMJENA SLAVENSKIH PREZIMENA

Novi spisak tršćanske prefekture

Trst, jula 1933. U Julijskoj Krajini provedeno je do sada na tisuće i tisuće prisilnih promjena prezimena naših sunarodnjaka. U nizu već objavljenih spiskova o promjenama prezimena iznosimo danas i ovaj najnoviji spisak Porodična prezimena naših sunarodnjaka izmijenjena su ovako: Mayer Vid u Mauri, Mayer Antonija u Mauri, Božić Ivanka ud. Furlanić u Bosj i Fuulani Mayer Lovro u Mauri, Zerijal Marija u Zerijal, Zerijal Lovro u Zerijal, Mihalić Marija u Micheli, Mayer Josip u Mauri, Slavec Petar u Salvi, Matevlić Ivan u Matti, Adamić Franjo u Adami, Koradin Franjo u Corradini, Sekulić Najarije u Secoli, Zerijal Mihajlo u Zerijal, Petarosi Antonija u Pettiroso, Majer Ivan u Mauri, Zerijal Anton u Zerijal, Kocijan Franjo u Cançaini, Slavec Ivan u Salvi, Zerijal Antonija ud. Kosmač u Zerijal i

Cosmani, Kosmač Anton u Cosman, Mark Mihajlo u Marzio, Stare Marija ud. Petaroš u Vecchiet, Pettiroso, Kac Marija u Ciacchi, Zerijal Anton u Zerijal, Mark Antonija ud. Zerijal u Marzio i Zerijal, Kosmač Ivan u Cosmani, Brusić Anton u Brusj, Bokalić Anton u Boccali, Bokalić Marija u Boccan Bokalić Gizela u Boccali, Bokalić Emil u Boccali, Bokalić Aleksandar u Boccali, Bibulić Anton u Bibuli, Beletić Josip u Belletti, Barić Dezider u Bari, Kalc Bruno u Calzi, Kalc Luka u Calzi, Kalc Marija rođ. Blažić u Calzi i Blagi, Kalc Ivan u Calzi, Kalc Anton u Calzi, Kalc Julije u Calzi, Kalc Justin u Calzi, Kalc Anka u Calzi, Kalc Eil u Calzi, Kalc August u Calzi, Kalc Anton u Calzi, Kalcice Ivana u Calzi, Kalcice Marija u Calzi, Kalcice Adolf u Calzi itd.

VELIKE SLOVESNOSTI V TRSTU

Znižanje plač in drugo

Trst, Julija 1933. (Agis). Letos so z velikom slovesnostjo zopet odprli tobačne tovarne v prosti luki ki so jih lansko leto zaprti. Toda nekaj posebnega je pri tem: dočim so lansko leto dajali delavkam po 10 lir dnevnno, jim dajajo letoš po slovesni otvoritvi po 5 lir na dan.

Takih primerov se je zgodilo že več in se še vedno dogajajo. Tudi privatna podjetja odpuščajo svoje uradnike, da jih potem zopet sprejmejo, seveda ob znatno znižani plači. Ljudje pa so prisiljeni vdati se v vse, če hočejo živeti.

Kako se je v Trstu položaj strašno poslabšal.

se najjasneje vidi po zaprtih trgovinah. Saj je že vsaka druga trgovina u ulici skoro zaprta. O samomirih trgovcev časopisje ne sme poročati. Znano pa je da so si veliki trgovci končali življenje radi bede, v katero so zašli s tem, da se Trstu ne prizna naravnega zaledja.

Pristanišče je pusto in gnano.

Fašisti se zelo jezijo nad ljudsko govornico, da je prosto luko prerastla trava, in to na mestih, kjer je bil nekoč velikanski promet. Kljub vsemu prizadevaju, da bi vsaj pokazali živannost in promet v pristanišču, trava bujno rase, posebno sedaj, ko je poleg krize še dež. Vidimo, da še sedaj ni umrl oni tržaški humor, kljub težkim časom!

Se vedno se vrše v Trstu velike proslave in shodi v zvezi z zadevo podpisa četvornega pakta. Tako se je vršil pred kratkim velik shod na Piazza Verdi, Govorniki so predstavljali ljudstvu Mussolinija kot največjega zaščitnika miru in varuha Evrope.

Barkovljansko cesto, ki bi imela biti končana že maja meseca, so z velikansko težavo dokončali. Otvoritev se je vršila že 24 maja, ko je bil zlet bivših vojnih avtomobilistov. Zadnje dneve so delali noč in dan. Cesta je končana in avtomobil onih par tisočev drdralo po gladki cesti, a delavci do danes še niso dobili plače!

Trst ima veliko zabavo z Oberdankom, oziroma z njegovim spomenikom in marsikatera pikra tržaška gre na ta račun. Zadeva dobiva vedno bolj smešno obliko. Po večletnem pričkanju za najprimernejši prostor in po razsipanju nabranega denarja, so spomenik skoraj dovršili in ga postavili brez slovesnosti seveda, v vežo nove »Casa dei Combattenti« Toda tudi v tej veži jim ni bil spomenik po volji in pričeli so se posebej spotikati nad delom; spomenik namreč ni odel! Zdaj so spomenik podrli in zopet se je pričelo prerakanje, kje naj bi se postavil in kako bi golega in ubozege Oberdanka oblekli!

Poleg žalostnih ima Trst tudi kako veselje!

IZA KULISA FRAZERSKOG FAŠIZMA

Talijanska trgovačka bilanca u mjesecu maju

Trst, jula 1933. Vrijednost robe koja je ove godine u mjesecu maju uvezena u Italiju iznosila je 590.999.160 Lira, dok je vrijednost izvezene bila 533.605.000 Lira. Prema tome je iskazan deficit od 57.394.160 Lira.

PROMET STRANACA I NEPOVOLJNA TRGOVAČKA BILANCA.

Trst, jula 1933. Zahvaljujući turistima i hodočascima u Rim, koji su sa sobom donosili novac, mogla je Italija u predratno vrijeme pokrivati godišnje otprilike polovicu pasive svoje trgovačke bilance. Prvih godina nakon rata promet stranaca bio je pao toliko da se njegovim prihodima nije mogla kriti niti desetina pasive. Nagao porast prihoda bio je u jubilarnoj godini 1925, kada su hodočasnici i drugi nagnuli u Italiju u tolikom broju, da su tamo ostavili preko 3 milijarde Lira, tako da je deficit trgovačke bilance mogao biti pokriven za 61 posto. Medjutim u slijedećim godinama stao je promet stranaca naglo opadati. Prihod u 1929 godini iznosio je oko milijardu Lira manje od prihoda u 1925 godini, dok je u posljednjoj t. j. 1932 godini spao na 835 milijuna Lira.

Da bi se sprječilo daljnje nazadovanje i čak da bi se priliv gostiju pojačao osnovan je komesarijat za promet stranaca. On je u samoj Italiji počeo radom na poboljšanju prometnih sredstava i stvaranju što boljih uvjeta za strance, a u svijetu uporedo s time počelo se s jakom i organiziranom propagandom.

FAŠISTIČNA AMNESTIJA V PRAVI LUČI

Pismo iz Trsta

Trst, junija 1933. (Agis). Mnogo se je pisalo o tel lepi besedi. Mnogi so jo kaj kruto občutili na sebi. Fašistični režim je s to svojo amnestijjo mogoče le spremenil taktiko nasilja napram svojim sovražnikom. Hotel je ubiti dve muhi z enim udarcem: znižati čimbolj število političnih jetnikov in izgnancev, ki je bilo zelo veliko, ter obenem odstraniti tisti napet položaj, ki je nastal v zadnjih letih, in ki je ustvaril v faš. Italiji zahtelo ozračje in značaj velike jetnišnice. Prvo se je nekoliko posrečilo. Nekaj političnih jetnikov so poslali domov, nekaj se jih je vrnilo tudi iz izgnanstva, med njimi tudi nekaj naših. Toda večina teh je na istem, če ne na slabšem kot so bili. Doma ne smejo govoriti s nikomer, ne smejo se oddaljiti z doma itd. Marsikdo se je zopet povrnil v ječo po par dnevih »svobode«, ker se ni ravnal po predpisih. Razen tega so se jim stalno ponavljale preizkave in drugih sitnarijen ni hotelo biti ne konca ne kraja. Nič niso pomagale lepe besede, ki so jim jih dali na pot, ko so jih izpustili: »Voi siete libero cittadino come prima!« (Vi ste svobodni državljani kot prej). Te besede so postale le fraza. Ne razume se koliko velja pri njih in kaj pomeni »libero citta-

lijih uvjeta za strance, a u svijetu uporedo s time počelo se s jakom i organiziranom propagandom.

Fašistička vlada nada se da će ova akcija u Italiji i inostranstvu donesti u tom pogledu znatno poboljšanje. Vidjet ćemo... SLOM »BANCA DEL TRENINO E DELL'ALTO ADIGE«.

Trst, jula 1933.

U Trentu postoji »Banca del Trentino e dell' Alto Adige«. Ona imade svoje podružnice ne samo u gradovima Bozenu i Meranu, nego i po svim većim mjestima u Južnom Tirolu, tako da je bila od velikog značenja u privrednom životu onoga kraja. Ta banka bila je već jednom došla u nepriklju zbog toga što su seljaci stali naglo dizati svoje uloge, ali joj je vlada tom prilikom pritekla u pomoć s iznosom od 30 milijuna Lira. To medjutim nije moglo spasiti banku, koja je ponovo došla u težak položaj, naročito zbog katastrofalnog položaja tirolskog seljaštva, kod kojega nije mogla utjerati svoja potraživanja. Došlo je do sloma, pa je banka morala od suda zatražiti poravnanje, po kojem će banka isplaćivati uložnicima 40 posto od uložene svote. Bančinim slomom nisu teško pogodeni samo ulagači, nego i mnoga poduzeća, koja su s njome stajala u poslovnoj vezi.

Kod svega toga mnogo je štete pretrpilo njemačko stanovništvo Južnog Tirola.

Kaj bo s slovenskim duhovniškim naraščajem

Slovensko Alojzijevišče — potujčevalnica

V goriškem Alojzijevišču, ki so ga upravljali slovenski duhovniki s pomočjo katoliških laikov, je bil pred dobrim letom imenovan vladni komisar. Ta je Alojzijevišče popolnoma poitalijančil, čeprav je zavod še vedno pravna last Slovencev. V Alojzijevišču so vzdrževali po italijanski okupaciji nekako pripravnico za slovenske dijake, ki so potem prestopili na italijanske srednje šole. Poleg tega je bilo v zavodu nekaj dijakov, ki so obiskovali zunanje srednje šole. Iz Alojzijevišča so dijaki navadno šli v škofijsko gimnazijo v novem deškem semenišču, ki je bilo odprto dve leti pred izbruhom svetovne vojne. Tam so potem dovršili srednješolske nauke in se potem pričeli v bogoslovju pripravljati na duhovški poklic. Slovenskega Alojzijevišča je zdaj konec.

Vladni komisar je izdal ukaz, s katerim je gojencem prepovedal celo, v zasebnem razgovoru rabiti slovenski jezik.

Nadalje je odsvolil slovensko služničad, slovenske redovnice in slovenske učiteljice. Odpravil je slovensko pridigo in slovenske molitve v cerkvi. Skratka, zavod je postal popolnoma italijanski in se je izpremenil v potujčevalnico. Namesto slovenskih redovnic so bile poklicane italijanske iz Verone.

Vse to se je zgodilo, čeprav je fašistična Italija podpisala konkordat, ki

priznava katoliški cerkvi, da sme proučiti Kristusov nauk po svojih načelih, ki izvirajo iz Kristusove zapovedi: Pojdite in učite vse narode!

Slovensko Alojzijevišče je bila za domačega duhovnika prva stopnja, na kateri se je začel izobraževati in s katere se je polagoma dvigal proti duhovskemu poklicu. Namen slovenskega Alojzijevišča je bil prav ta, da bi nadarjenim kmetskim fantom, katerih starši niso imeli dovolj sredstev za vzdrževanje v šolah, omogočilo pričetek in nadaljevanje študij.

Slovenski mladini je zdaj zaprta pot do izobrazbe, vedno bolj se zapira pot slovenskemu duhovskemu naraščaju.

Nasprotno uživajo italijanski dijaki v cerkvenih zavodih, kakor na primer dijaki notranje gimnazije v škofovem zavodu, izdatno državno podporo.

Fašističnim oblastvom je mnogo na tem, da se vzgloji čim več italijanske duhovščine, ki naj stopi na mesta, ki jih polagoma izpraznjuje smrt ali pa prisilna izselitev slovenskih duhovnikov.

Če pojde tako naprej, bo nastopil dan, ko bo slovensko ljudstvo ostalo brez lastne duhovščine. To gotovo ne more biti v namenu Vatikana, ki stremi za tem, da bi se za vsako ljudstvo, tudi za najnižjo kulturo, vzgojila lastna domača duhovščina.

(»Slovenec«)

HRVATJE V TRSTU NEVARNI

Tržaški katoliški tednik »Vita Nuova« je v svojem navdušenju za svetoletne manifestacije poročal tudi o hrvaškem romanju v Rim. Pristavil je tudi, da pojdejo Hrvatje skozi Trst. Vsled te nedolžne notice je kvestura poklicala urednika na odgovor in mu zagrozila, da bo konfiniran, če bo prinašal take vesti. Pohod Hrvatov skozi

Trst je potemtakem državna nevarnost za Italijo. Menda Italija ne želi, da bi romarji doma ostali? Tedaj pač priznava, da je Trst slovenski. Saj če bi kdo pisal, da pojdejo Hrvatje skozi Bolonjo, se kvestura ne bi vznemirjala. Je torej nevarnost revizije... (»Slovenec«).

BALILLE U PROCESIJI S PUŠKAMA I NATAKNUTIM BODOVIMA

Tijelovska procesija — fašistička demonstracija

U Južnom Tirolu tijelovske procesije koje obdržavaju katolici čitavoga svijeta, znače svake godine osobitu svečanost kod tamošnjeg pobožnog puka. Procesije imale su do sada naročito svečan izgled. Postojali su neki tradicionalni običaji među njima i taj da su djeca u svom materinjem, njemačkom jeziku pjevala crkvene pjesme. Pjevanje njemačkih pjesana bio je za fašiste znak tudinske demonstracije, koji su oni odlučili dokrajčiti bez obzira na tradiciju koja već odavna postoji i koja nema nikakve veze s politikom. Fašističke vlasti koje su kao i u Julijskoj Krajini posvuda u Južnom Tirolu uvele talijanski jezik, nisu mogle dakako dopustiti da se »zlorabe« procesije za ovakvu alogensku demonstraciju da se pjeva njemački! Oni su ove godine svemu tome podali talijanski nacionalni karakter. U procesijama sudjelovala su svo društva, fašisti u uniformama, Balille i

Piccole Italiane i oni dakako u uniformama bile su i zastave tako da se sve to skupa izvrglo zapravo u fašističku paradu. Najdalje su u tom pogledu išli fašisti u Bozenu. Tamo su prisilili njemačku djecu, koju u školj uče talijanski da pjevaju talijanske pjesme i to ne da pjevaju običnim glasom nego upravo vičući! Najimpozantniju sliku pružala je svakako jedna četa malih Balilla na čelu povorke. Ta mala dječica nosila su na ramenu puške s nataknutim bajunetama! Njemačko ljudstvo bilo je dakako ozorčeno gledajući u kakvu se političku demonstraciju izvrgava tijelovska procesija.

To što se dogodilo u vezi s tijelovskom procesijom u Južnom Tirolu, a u Bozenu specijalno, vrlo je karakteristično za crkvene i političke prilike u Italiji. A Balille s puškama i golim noževima — to djeluje upravo kao simbolika.

Jajnine
zlatu naših hranil

Italija sprema rat!

TOPOVI OD 350 MM NA GRANICI KOD KLANE

Klana, julija 1933. — Več smo javili našoj »Istri« kako naši tirani grade kaverne po granici i u nje dovajaju topove. Ovog čemo vam puta opisati veličinu topova, koji su dopremljeni u ove kaverne. Ti topovi su velikog kalibra. Cijevi njihove mjere 350 milimetara, i svi su smješteni i betonirani, a uokolo su ogradjeni bodljikavom žicom. Čudimo se čemu će služiti u ovim našim krajevima ovako teški topovi. Vidimo da

ovo ne služi na korist naroda a također niti za očuvanje čovječanstva i njegove kulture...

Pred par sedmica počeli su graditi novu cestu, koja će se protezati od Lipe preko Lisca i vezati sa cestom, koja ide iz Klane na Gumanac na mjestu zvanom Pod Paku. Na tom su mjestu izradjene velike kaverne i podzemni rovi, u kojima je sakrivena municija.

K VOJAŠKIM NAPRAVAM NA DULAH

Trst, julija 1933. (Agis). Kos polja, nekaj malih gričev in kratka dolina, ki se vleče od Neverk proti Košani, vse to nazivljajo domačini »Dules«. Ta kos zemlje, last neverških siromašnih kmetov, se je zdel Italijanom primeren za zidanje utrdbe, ker je predvsem že prirodno od vseh strani dobro zavarovan in skrit, a kljub temu je komaj 3 četvrt ure oddaljen od št. Petra, ki je važno železniško križišče. Že dve leti zidajo, a še vedno niso izdelali celotnega načrta. Pred nedavnim

so pričeli baje v bližini dosedanjih stavb kopati temelje za novo zgradbo, namenjeno bolnišnici. Govoril se tudi, da bodo tu nekje sezidali električno centralo (kar je pa dvomljivo) in še razne druge objekte. Sicer nimamo o novem bolnišnem posloppju še nikakih točnih podatkov, a iz zadnjih poročil je razvidno, da bo zadoščala za vso »fronto«, ki jo Mussolini s tako naglico in tako močno utrjuje vse od Nanosa, preko Javornika in Snežnika do Učke.

KOLONIJA NOVIH HIŠ ?

Trst, julija 1933. (Agis). Na Dulah, v neposredni bližini vojaških naprav, so sezidali preko 10 malih, stanovanjskih hišam podobnih posloppj. Zidane so ob vznožju malega griča, a nekatere tudi po pobočju in so vse vi-

sokoprtilčne z manzardo. Namen teh hiš je neznan. Sklepa pa se, da imajo namen zabrisati lice trnjave in dati napravam nekako vaško zgledanje. Mogoče pa, da imajo te hiše povsem drugačen pomen in vse bolj važno ozadje.

NOVE UTRDBE

Ziri, julija. (Agis). Iz Spodnje Idrije poročajo, da zidajo pri kmetu Svetliki razne utrdbe. V zemlji kopljejo rove in dovajajo mnogo gradbenega materijala. Utrdbe zidajo na pobočju hriba tako, da so zavarovane proti na-

ši meji. Obrnjene so proti serpentinam ceste, ki pelje iz Idrije v Ziri. Z delom zelo hitijo, kopljejo pa še vedno nove rove in kot zgleda, imajo za utrjevanje na tem mestu zelo obsežen načrt.

NOVA VOJAŠKA CESTA

Sv. Lucija pri Tolmiru, 1. ju. Sv. Lucija 1933. (Agis). Cesta, ki pelje iz Sv. Lucije v Idrijo, ima velik ovinek. Italijanskim oblastem se ne zdi primerna, zlasti, ker je izpeljana po preveč odprtem terenu. Zato so naredili drugo, novo, ki se odcepi od stare v Dol. Tribuš. Potem gre preko Oblakovega vrha po Kanomeljski dolini, se dvigne na Razpotje in pelje dalje v Idrijo. Cesta gre deloma po kotlinah, deloma po po-

bočjih; je pa tako izdelana, da je povsod dobro zavarovana in skrita. Je dosti širša kot stara in precej položna. Delo na njej hitro napreduje in bo baje končana v najkrajšem času ter takoj izročena prometu. Za obmejno utrjevanje je velike važnosti, ker veže razne dobre strateške točke, ki so bile do danes v zovili deloma nedostopne. V zvezi s to cestjo so baje novi načrti za vojaške utrdbe.

ISTRSKI VODOVOD IN ISTRSKI KMET

Koper, julija 1933. (Agis). O napeljavi vodovoda v Istri smo že večkrat poročali. Vsekakor bo tudi to delo, ki ima namen preskrbiti z vodo vse kraje v Istri, zlasti večje, v zvezi z velikimi vojaškimi gradnjami in vpisano v register Mussolinijevih bitk. Kot preporučuje bo prvi odcep tega vodovoda dograjen v najkrajšem času in bo že 28. oktobra t. l. preskrboval z vodo več krajev v Istri do Buj.

remini tudi proračune naših, že itak prezadolženih občinskih uprav in morda celo posameznike. Velika umetnost bo iztisniti iz tega osirotelega ljudstva še kaj. Fašizem se je pa do sedaj izkazal mojster v tem. Da bo s tem bremenom zadan istrskemu gospodarstvu nov udarec, ni potrebno povdariti.

NOVA TALIJANSKA PODMORNICA.

Trst, julija 1933. Na brodogradilištu pomorske luke La Spezia puštena je u more 8 o. m. nova podmornica »Zaffiro« u prisustvu prefekta, admirala Burzagli i Monaco te predstavnika svih vlasti i gradjanstva. Nova podmornica je manjeg tipa i ima 61 m dužine i 610 tona.

kako bodo sprejele italijanske oblasti te goste. Mogoče bodo imeli tudi Angleži za seboj tajne policijske vohune? Mogoče bodo ob tej priliki izdale oblasti posebne ukrepe, da ne bi si kateri izmed Angležev preveč ogledal vojaške naprave? Ali pa jih bodo celo sami merodajni činitelji opozorili na utrdbe in druge vojaške priprave, da bodo tako prepričali Angleže in svet, da je Italija res miroljubna in da je Mussolini vreden Nobelove nagrade.

KVARNER PRIČAKUJE ANGLEŽE

Reka, 3. julija 1933. (Agis). Prebivalci in zlasti trgovci in lastniki hotelov v Opatiji in Reki ter drugih kvarnerskih mestecih nestrpno pričakujejo angleško brodovje, ki bo priplo, kot je napovedano, v sredi julija v Kvarnerski zaliv. Angleži bodo gostje Kvarnera celih štirinajst dni. Med napovedanimi slavnostmi, ki jih prirerajo, da bi privabili čim več gostov, zlasti tujcev, je nekaj namenjenih tudi angleškim gostom. — Mi smo pa radovedni,

TIHOTAPSTVO VZDOLŽ MEJE

Ljubljana, julija 1933. (Agis). Kaj različni so postopki italijanskih obmejnih straž in finančnih oblasti napram ljudem, ki se bavijo s tihotapstvom.

Preteklo zimo je marsikdo vedel povedati, da je tu in tam v gozdovih tik meje (v bližini Snežnika in Javornika zlasti pa okoli Hotesrice) videl zovove, ki so jih puščali tihotapci, a živino so odganjali preko meje v Italijo. Vedeli so celo povedati, da obmejne italijanske straže ne zasledujejo tihotapcev niti ob meji, niti na sejnih, da jih pa, če jih slučajno dobijo pošljejo v Postojno in od tu nazaj čez mejo. Baje so se večkrat celo sami tihotapci javili oblastem, ker so tako i lažje, hitro in brezplačno spet prišli čez mejo. Od tihotapcev so kupovali konje celo agentje italijanske države, za italijansko armado. Tako se je s tihotapstvom razvila, ob meji prava trgovina. Ne dolgo od tega pa so spremili taktiko in od vseh strani prihajajo vesti kako zlasti zadnje čase preganjajo tihotapce, jih zasledujejo in lovijo. Mejo so skrbno zavarovali s raznimi obmejnimi stražami, ki skrite za grmovjem iz zasede napadajo naše ljudi. Od naših ljudi, gostilničarjev, trgovcev, zahtevajo da

im javijo če se zgledi pri njih oseba, ki je sumljiva. Kdor ne bi tega storil, je kaznovan.

Zlasti zasledujejo tihotapce onkraj Hotesrice. Kogar dobijo ga tako pretepejo, da je nesposoben za vsako delo. Če pa koga dobijo, recimo z tihotapškimi konji, pa naj si bo italijanski ali jugoslovanski državljan, ga mučijo potem izroče sodišču, kjer je po navadi obsojen na veliko globo in na 2 do 5 let ječe. Tako so pred kratkim ujeli nekega jugoslovanskega državljanca, ki so ga pred par dnevi odvedli v goriške zapore, drugega pa, kateremu niso mogli dokazati tihotapstva, so na pol mrtvega izpustili iz zapora.

Dogaja pa se tudi, da vsled izdaje ali sumnjičenja zaprejo ljudi, koji niso nikoli imeli opravka s tihotapstvom. Te pretepejo in mučijo, da bi na ta način izsilili iz njih priznanje. Ljudje prihajajo domov vsi uničeni, polomljeni, bolani in nesposobni za delo.

Zakaj so italijanske oblasti hitro spremenile postopanje napram tihotapstvu, je vprašanje zase. Gotovo so v dele v tej samopomoči ljudstva, v teh težkih časih kako nevarnost za njihovo preoboroženo mejo!

BRIGADIRJEVA SMOLA

Ali ljubezen napram dekletu ki je u soradu s Slovincem obajenim na smrtno ječo

Trst, julija 1933. (Agis). Poveljnič karabineske postaje pri Sv. Primožu (št. Peter na Krasu) se je zagledal v neko naše dekle iz okolice. Ko so zvedeli za to ljubezen južnjaka mero-

polnoma uraden odlok, s katerim se mora odpovedati karabinerski službi, ali pa dekletu. Vzrok temu je to, ker je dekle v sorodu s znanim, na dosmrtno ječo obsojenim Čučkom, iz Nove Sušice pri Košani.

OBMEJNE PRELAZNICE

Hotesrice, julija 1933. (Agis). Naši ljudje onkraj meje ne dobivajo več obmejnih prelaznic, četudi morajo obdelavati polja tostran meje. Kdor je imel staro iskaznico, so mu jo odvzeli, kdor je prošil za prodaljšanje, so mu odgovorili negativno. V vsaki obmejni vasi imajo mogoče 3 ali 4 osebe tozadevna dovoljenja, a še ti so strogo nadzirani. In vendar ima pravico do prelaznice vsak, ki stalno biva v obmejnem pasu (tj. v razdalji 10 km od meje) neglede na to, ali ima svoje polje preko meje, ali ne.

IZDAJANJE POTNIH LISTOV NAŠIM LJUDEM.

Ljubljana, julija 1933. (Agis). Tu in tam prihajajo naši ljudje preko

meje tudi s potnimi listi, ki jih dobijo navadno po dolgem moledovanju. Z vložitvijo prošnje za potni list, pa si nakopljejo naši ljudje neprijetnosti in sumnjičenj. Karabinerska postaja ali »Pubblica Sicurezza« jih večkrat pokliče v svojo pisarno ter jih sprašuje o nameni njih poti; zahtevajo tudi, da vsak slovesno obljubi, da se brez nadaljnega vrne v Italijo, potem šele izdajo takozvano »Nulla osta«. Pri tem jim grozijo celo z maščevanjem, češ, če se ne vrnete obračunamo z vami prav na kratko, ker bomo itak zasedli vse zemlje tja do Drave, i t. d. vse v smislu četvornega pakta in že napovedanega desetletnega svetovnega miru!

FAŠISTIČKA PLJAČKA

Trst, jula 1933. — Fašizam pljačka na sve moguće načine. Po trgovinama i stanovima obilaze predstavnici njihovih organizacija i traže, zahtijevaju, sad u ovu svrhu, sad u onu svrhu, novaca. Odredjuju sami svotu i ne napuštaju ured ili kuću, dok ne dobiju koliko žele. Taj sistem naučio je mnoge hohštaplere kako će lagano živjeti i doći do novaca. Pa i oni nastupaju u crnoj košulji i traže »za fašizam«, za ovu ili onu instituciju. Snabdjevani su legitimacijama, pečatima i energičnim fašističkim nastupom. Sad u posljednje vrijeme pojavili su se po Trstu takvi neki tipovi, koji su zahtijevali novčane doprinose za dječje fašističke kolonije i opljačkali su mnoge za masne pare. A kad su već dosta sabrali, sjetila se fašistička fe-

deracija u Trstu, da upozori javnost preko »Popola di Trieste«, da su to lopovi, koji nisu ovlašteni da sakupljaju. Ali bilo je već prekasno. Oni su se preselili u drugi neki grad, gdje će nastaviti. Pa u Italiji je taj zanat danas vrlo lak i unosan.

SMRT JEDNOG POZNATOG RENEGATA.

Pazin, jula 1933. — Prošlog tjedna umro je u Cerovlju kod Pazina poznati renegat Anton Mečar, u starosti od 79 godina. Puljski »Corriere Istriano« piše o njemu članak i kaže, da je zadužio »talijanstvo Istre« svojim borbenim držanjem pred ratom i poslije rata pod Italijom. U čitavom je kraju međutim bio smatran izdajicom i narod nije pokazivao nimalo poštovanja prama njemu. Bio je kroz decenija općinski delegat.

TALIJANI NA MALTI BRANE SVOJ SVOJ JEZIK

Opet oštri protesti protiv engleske asimilacije

Trst, jula 1933. — Talijanski listovi ovih dana opet pišu o Malti i donose vijest, da je u malteškom senatu, koji je savstavljen većinom od doseljenih Talijana, na inicijativu ministra prosvjete Miccija, koji je također doseljeni Talijan, upućen oštar protest protiv engleskih mjera o jeziku u školi. Talijani traže, da se u malteškim školama podučava samo talijanski, jer smatraju, da je malteško pučanstvo talijansko, ma da to nije istina, jer naučnjaci dokazuju, da malteški dijalekt nije talijanski, nego dijalekt jednog starog istočnog jezika. Ova oštra rezolucija bit će upućena engleskoj vladi.

Kako vidimo Talijani su vrlo borbeni u obrani svog jezika, koji je tobože ugrožen

od strane Engleza, ali kad se radi o nrvatskom ili slovenskom jeziku u Julijskoj Krajini — onda drugačije misle i drugačije postupaju. I, nota bene, o našem jeziku u Julijskoj Krajini, ne postoje nikakove sumnje, dok se za onaj jezik, koji maltežani govore tvrdi da nije — talijanski!

FAŠISTIČKE ŠKOLE I U ALBANIJI.

Trst, jula 1933. Službeni list fašističke vlade »Gazetta Ufficiale« objavila je kraljevski dekret kojim se osnovna fašistička škola u Valoni naziva imenom fašističkog kvadumvira Michele Bianchi. Tako isto nazvat će se imenima istaknutih fašista i ostale osnovne škole po Albaniji.

BOKSER CARNERA I MUSSOLINI

Trst, jula 1933. — U Americi je u borbi s dosadanjim prvakom svijeta u boksu (zaboravili smo kako se zove...) pobijedio Talijan Carnera i postao je on prvak svijeta. U Italiji su ljudi od oduševljenja. O tome se pišu zanosni članci na prvij strani listova i govori se o velikoj fašističkoj pobjedi. Kad se čita te članke, vidi se najbolje, kako je danas nisko pala razvikana talijanska kultura i civilizacija. Duhovne vrijednote bačene su sasvim u pozadinu, a na oltar domovine diže se — Carnera.

»Corriere della sera« piše u ovcem istaknutom članku, da je Carnerina pobjeda svijetu opomena: svijet mora da vidi u toj pobjedi snagu fašizma, koji prodire i koji se afirmira. I zašto da su ne kaže (ističe »Corriere«) taj gigant pretstavlja lice nove Italije!

Mi sigurno Italiji ne zavidjamo na — tom »licu«...

Interesantno je, da je Mussolini vrlo zasnosno brzojavno čestitao Carneri. A Carnera je navodno odmah po pobjedi uputio svoju misao Duceu. On je upisan u fašističku stranku i smatra se fašistom. Ali nije uvijek tako bilo. Sjećamo se, još pred par godina, Carneri je konveniralo da bude francuski državljanin, da ne bi morao u vojsku, ili tako nešto, pa su tom prilikom fašistički listovi tako napadali tog ubogog Carneru, da je to prelazilo sve granice pristojnosti. Ona su ga nazivali ne samo izrodnom, nego su i njegovu fizičku šampijonsku snagu potcijenivali i isticali su, da im nije ni malo stalo do tog tipa, koji je bliži volu nego čovjeku. Ali onda Carnera još nije bio prvak svijeta i nije se bio došao pokloniti u Rim. Otkad je bio jednom kod Mussolinija, dobio je velike pomoći za nastupanje u svijetu i za plaćanje svojih velikih dugova, dobio i crnu košulju, pobjedio je i sad je on — simbol nove Mussolinijeve Italije.

MUSSOLINI NIJE VIŠE GROZAN, NEGO SE SMJEŠKA

Trst, jula 1933. U svim javnim uredima po Italiji su u posljednje vrijeme zamijenjene Mussolinijeve slike. Umjesto dosadanjih slika, na kojima je prikazan strog i strašan,

izvještene su slike, koje ga prikazuju kako se smješka. I to je smišljeno. Bolje je smješkati se, nego svojim strašnim licem izazivati i gladno talijansko pučanstvo...

STRAH OD RIJEČI I PJESME

Trst, jula 1933. Talijanska cenzura imala je u posljednje vrijeme dva važna posla. Francuski film pod naslovom »A noi la liberta«, koji je u čitavom svijetu imao veliki uspjeh, prikazivan je u Italiji pod naslovom »A me la liberta«, da se ne bi mase kole ga gledaju, zanjale... Ali i tako su gledaoci počeli da demonstriraju dok se film prikazivao, pa su mnogi bili uhapšeni, a film zabranjen.

Do demonstracija došlo je i u Milanu u teatru Scala. Tamo je prikazivana opera »Grido del Popolo«, na libretto od Rossata. Publika je akklamirala tako oduševljeno scene, u kojima se veliča sloboda, da se to razvilo u bučnu antifašističku demonstraciju. Opera je bila zato skinuta s repertoara, a poslije se opet davala, ali sva oklaštrena i preradjena.

RAZDOR MEDJU FAŠISTIMA U MILANU

Smijenjen federalni sekretar u Milanu

Trst, 7 juna. — Prema objavi novinskog ureda fašističke stranke smijenjen je dosadašnji federalni fašistički sekretar u Milanu Erminio Brusa i na njegovo mjesto je postavljen Rino Parenti je među najistaknutijim fašistima i upisan je već od 1919. godine. U objavi se kaže, da je do-

sadanj sekretar Brusa sam podnio ostavku iz personalnih razloga, ali je općenito uvjerenje, da ova smjena nije samo personalnog karaktera, nego je u vezi sa stanjem fašizma u Milanu, s kojim Mussolini nije zadovoljan, jer se među milanskim fašistima opažaju pojave opozicionarstva.

FAŠISTIČKA ŠTAMPA MISLI DA FAŠISTIČKI SUDOVNI NISU DOSTA STROGI

Juriš na fašističke sudove

Trst, jula 1933. Fašistički listovi napadaju fašističke sudove koji su u posljednje vrijeme izrekli preblage kazne ili riješili mnoge talijanske emigrante koji su kao izraziti antifašisti izvršili napadaj na fašiste u Francuskoj. Završen proces je u Luganu koji je dao povoda fašističkim li-

stovima da ponovno napadnu fašističke sudove. U ovom procesu osuđeni su antifašisti Ginella i Rodoni uvjetno na 3 mjeseca zatvora i ako su kako fašistički listovi tvrde svjedoci dokazali da su njih dvojica napali i teško ranili fašističkog prof. Bollu i dvojicu fašističkih omladinaca u Luganu.

RADNE PRILIKE U MILANU

(Iz pisma jednog talijanskog radnika).
U mojoj fabrici radi nekoliko stotina radnika. Rad je zamoran, nadnice mizerne. Radnik zaslužuje prosječno 12 Lira dnevno, a odbija mu se oko 5 Lira tjedno za osiguranje i sindikate. Nedostaje ni za najnužnije. Cilene kruha i riže rastu. Radnik, koji ima sreću da radi 300 dana u godini po 8 sati dnevno, može zaslužiti najviše 4800.— lira godišnje. Običan vojnik fašističke milicije dobiva za svoje ljenčarenje 9754.— lire uz državnu opskrbu. Specijalist, uz isto radno vrijeme, zaslužuje godišnje najviše 7200.— lira, a podoficir 28.500.— lira. Zato zaslužuju i oficiri milicije od prvog konzula do centuriona, nešto više nego dvostruku plaću univerzitetskog profesora, profesora gimnazije i rektora viših, tako zvanih tehničkih škola, naime od 62.741.— do 36.590.— lira. Naša tvornica radi samo tri dana u tjednu. Tvornica nalži na kasarnu i u njoj vlada kasarska stega. Svaki međusobni razgovor je zabranjen za vrijeme posla. — Opkoljeni smo špijunima. Oni uhode, kontroliraju, njuškaju, ispituju i douškaju sve što su negdje načuli, često iskrivljeno i krivo razumljeno. Izvan tvornice za vrijeme odmora, u kućama odmora, kamo se mora odlaziti da se dobiju isprave, i tamo vlada isti sistem uhadjanja, koji zapliće radnike u svoje mreže. Samo među prokušanim i odanim prijateljima stvaraju se grupe, koje diskutiraju o političkom stanju. Njihova šutnja je izraz svladavanja. Fašističke sindikate izbjegavaju što je moguće više. Radnici vide jasno nečuvenu nepravdu, za koju moraju žrtvovati svoju malu nadnicu. Sve ponude fašizma, koje im daju odbijaju. Odnos je takav prema fašizmu da sve služi na — slom...

ZAŠTO JE MUSSOLINI SKINUO ARPINATIJA?

Trst, juna 1933. »Istra« je već pisala o demisiji, koju je morao dati Arpinati, bivši podsekretar u ministarstvu vanjskih poslova. Međutim pravi uzroci su u ovom: Arpinati se je zavađo s generalnim sekretarom fašističke stranke Staraceom i očučkao ga je. Kaže se, da je Arpinati sada u konfinaciji, gdje čeka, da ga Mussolini pozove opet u Rim, a to će se dogoditi možda onda, kad Staracea uputi u konfinaciju...

KAKO SE U ITALIJI UBIRE POREZ

Korupcionistički proces u Cataniji.

Trst, jula 1933. U Cataniji je završen proces protiv nekoliko viših činovnika i namještenika općine Catanije. Oni su bili optuženi zbog zloupotreba koje su učinili pri odmjerenju i pobiranju poreza. Osuđeni su tajnik općine Enrico Fracca, i njegov zamjenik Fiorinti svaki na jednu godinu i 4 mjeseca zatvora, dok su ostali optuženi riješeni zbog pomanjkanja dokaza.

Isprebijan talijanski potkonzul u Mentonu u Francuskoj

Trst, jula 1933. Talijanski potkonzul u pograničnom mjestu Mentone dne 2 jula poslao podne je na ulici napadnut od više antifašista i teško isprebijan. Nekoliko oružnika i prolaznika pritekli su mu u pomoć, a tri su napadača uapšena.

Aretacija jednog Mussolinijevog prijatelja

Trst, jula 1933. Iz Forlija se doznaje, da je tamo aretiran advokat Torquato Nanni, bivši socijalista i urednik »Avantija«, koji je poslao preokrenuto »bandjeru« i postao s Mussolinijem fašista. Bio je uvijek u dobrim odnosima s Mussolinijem, čak u vrlo prijateljskim odnosima, a isto tako i s bivšim podsekretarom u ministarstvu vanjskih poslova Arpinatijem, koji je nedavno skinut sa svog položaja. Nezna se zašto je uhapšen ali se sumnja, da je to posljedica krize u fašističkoj organizaciji i unutarnjih sukoba, koji se odigravaju u najvišim vrhovima.

Detalji iz tragikomedije

Trst, jula. U svom aprilskom broju donosi talijanski »Il Giornale degli economisti« malu recenziju jedne knjige, koju je napisao neki Goad, o fašističkom korporativnom sistemu. Recenzent je zaključio svoj prikaz ovom rečenicom: »Čudno je, na koncu, da je uspostavljanje korporativne države pripisano Rossoniju, a da pisac nije spomenuo ime Giuseppa Bottaia«.

Ali u broju za maj morao je »Giornale degli economisti« donijeti bilješku koja glasi:

»U vezi s recenzijom knjige H. E. Goada, objavljenom u ovom listu ondrevole Gaetano Polverelli, šef centralnog ureda za štampu u pretsjedništvu vlade, piše nam: Korporativni red, prije nego kod Rossonija i Bottaia ima svoj izvor u političkoj misli i volji Ducea.«

Ova mala vijest pokazuje kakvi su odnosi između Rossonija, Bottaia i Ducea i kako je Duce sujetan za ideje, koje on ne želi nikome da ustupa. Polverelli je tu bilješku napisao po Mussolinijevom nalogu...

ITALIJA IMA 42.453.000 STANOVNIKA
Trst, jula 1933. Prema službenim podacima iznio je broj stanovništva u Italiji na dan 31 maja o. g. 42.453.000 prema 41.651.617 na dan 21 IV 1931 god. Porast u tom periodu iznosi dakle blizu milijun duša. Od talijanskih gradova tek su dva i to nedavno prešla milijun stanovnika te imaju: Rim 1.063.262 a Milano 1.022.361 stanovnika. Po veličini dolaze za ovima: Napulj, Genova, Torino sa iznad 500.000 stanovnika, Palermo i Firenze sa iznad 300.000 i Venecija, Bologna, Trst i Catania sa preko 200.000 stanovnika.

JULIJSKA KRAJINA IN VELIKI ZLET V LJUBLJANI

Akademija posvećena bratom, ki se zletnih svečanosti ne morejo udeležiti

Ljubljana, jula 1933.

Tako je glasil naslov prireditvi Sokola III. iz Zagreba, ki se je vršila na Vidov dan zvečer v prostorni dvorani Sokola I. v Ljubljani.

Spored je bil obširen; prireditev pa dobro obiskana, saj se je polagoma napolnila dvorana do zadnjega kotička. Poleg Sokola III. iz Zagreba katerega člani so skoraj sami emigranti iz Jul. Krajine, je sodeloval Sokol iz Raba in ljubljanska emigrantska društva.

Ob pol 9 se je odgrnila zavesa in pokazala se je skupina koroških istrskih, tržaških, vipavskih in goriških narodnih noš, nakar je imel dr. Ražem, starešina Sokola III. Zagreb, otvoritveni in pozdravni govor. Pozdravil je navzoče zastopnike in v kratkem govoru naglasil namen prireditve. Za njim je govoril Engelbert Gangel, podstarosta SKJ in dr. Ivan M. Čok, predsednik Zveze emigrantskih organizacij.

Kot prva točka programa je bilo izvajanje mandolinističnega odseka društva »Tabor« s sodelovanjem govorilnega zbora. Mandolinisti so nam ponovno pokazali, da imajo veliko dobre volje. Med mandolinističnim izvajanjem, je simbolični prikaz trpljenja našega naroda pod tujim jarmom navzočim priklical v spomin vse težke ure naših bratov in sester pod fašističnim režimom. Sledilo je pet koroških narodnih pesmi, ki jih je izvajal zbor »Kluba koroških Slovencev«. Razen prve so bile vse lepo podane in koroški so zopet pokazali, da so edini izmed Slovencev, ki so ohranili še veliko lepih in pristnih narodnih motivov in napevov. Za izvajanje so želi burno priznanje. Kot nadaljna točka so sledile ritmične vaje ženskega naraščaja Sokola III. iz Zagreba. Ga. Mila Šaričeva je globoko in čuvstveno podala K. Širokovo pesem: »Kako je bilo Tebi, Marija, pri srcu takrat...«. Sledila je telovadna točka »Istrani«, v kateri je nastopil moški naraščaj Sokola Rab. Pevski zbor društva Tabor je lepo zapel pet narodnih pesmi a ženski naraščaj Sokola Rab, je nastopil s telovadno točko »Zetelice«. Sledila je recitacija Pregljeve: »Ubiti zvon«, ki jo je učinkovito podal g. Valo Bratina. Lepo izvajani sta bili telovadni

točki »Vrbniče nad morem«, ki so jo izvajali člani Sokola III. Zagreb in »Istranke«, ki so je izvajali članice Sokola III. Zagreb. Izven programa sta nastopila dva Istrana v istrski narodni noši, ki sta z ljudsko priprostostjo zapela istrsko narodno pesem. Mnogi izmed prisotnih so prvič slišali pravo istrsko pesem, ki je otožna in po načinu izvajanja svojevrsna. Pevca sta navdušila občinstvo bolj kot vse ostale točke večera. Nastopila je, tudi izven programa, skupina deklet iz Caribroda, ki je podala značilno sliko iz tamošnjega življenja. Kot zadnja točka je bilo izvajanje alegorične slike »Oj Slaveni«.

Prireditvi so prisostvovali ban dr. Drag. Marušič, general Marič, župan dr. Dinko Puc, državni pravdnik dr. Felbacher, vojvoda Dovezenski iz Kumanova, predsednik društva »Istre« iz Zagreba g. Stari, zastopniki raznih ljublj. emigrantskih društev, lepo število Čehov, Istranov in ljubljanskih emigrantov. Razen ene prireditve »Kluba Primork«, je izmed emigr. prireditvev bila ta (v zadnjih letih) obiskana najštevilneje.

Posamezne točke telovadbe so bile podane lepo in vestno ter večinoma izvajane po motivih iz narodnih pesmi.

Želeli bi le, da bi nas rojaki iz Zagreba večkrat obiskali!

FAŠISTIČKA ŠTAMPA O SOKOLSKIM MANIFESTACIJAMA U LJUBLJANI.

Trst, jula 1933. Fašistički listovi još nisu »dospjeli« da dadu komentare velebnim sokolskim manifestacijama u Ljubljani. Ovaj je muk vrlo značajan. Za sada su se fašistički listovi ograničili samo na kratke izvještaje o sletu i javili, da je »državna organizacija jugoslovenskih sokola« priredila u Ljubljani svoj kongres, da su 20.000 Sokola u odorama u gustim redovima prošli ljubljanskim ulicama i priredivši panslavenske manifestacije, kojima su učestvovali nekolicina članovi vlade i predsjednik Skupštine. Listovi javljaju da su i iz Čehoslovačke u velikom broju u četiri posebna vlaka pošli na kongres Sokola u Ljubljani i da je iz samog Brna pošlc 420 Sokola.

DELOVANJE „SOČE“ V CELJU

Predavanje o tolminskom puntu -- Dramatski odsek pripravlja se za Črnomelj — Delo propagandnega odseka: spomenik padlim žrtvam, propagandni grbi, preimenovanje krajevnih imen okoli Celja

Vemo, da samo delo prinaša uspehe. Kar hoćemo uspehov, tudi marljivo delamo v izvoljenih odsekih.

Prosvetni odsek ima vsak četrtek ob 20. uri sestanek s predavanjem. Tako smo slišali na zadnjem predavanju žalostno zgodovino o tolminskem puntu. Vrlj naš predavatelj nam je naslikal brezsrčno tujčevo postopanje z našim narodom, ki se je v 18. stoletju dvignil proti svojim tiranom, ali krivični Dunaj ni hotel razumeti bode našega ljudstva, pač pa je dajal potuh laškim in nemškim mogotcem, da so nemoteno še nadalje tiščali naš borni rod v suženjstvu. Ko je propadel Dunaj, zasijala je le kratka svoboda in na naš nesrečni narod je padla še veća nesreća, ali tudi ta ni večna ter ne bo uklonila krepke in odporne tolminske narave!

Dramatski odsek se pod svojim poštvovalnim režiserjem pridno vežba. Med drugim pripravlja zanimiv prizor iz naše primorske tragedije, katerega misli uprizoriti v Črnomlju.

Pevski odsek ima redne vaje vsako sredo in soboto ob 20. uri. Začet-

niki smo, a dobra volja je tu, zato pogumno naprej po začrtani poti!

Propagandni odsek je tudi na delu. Nameroval je več izletov med narod, ki naj bi spoznal naše težnje, ali radi neugodnega vremena, smo morali izlete odložiti. V načrtu imamo postavitev spomenika padlim žrtvam na Primorskem in preimenovanje nekih tukajšnjih krajevnih imen z imeni znamenitejših primorskih i koroških krajev. V propagandne svrhe smo si zamislili tudi grbe goriških, istrskih in dalmatinskih mest. Zelo okusno nam jih je naslikal naš član in ker je brez posla, prosimo bratska društva, naj pišejo našemu odboru v Celje za serijo takih grbov, ki bodo obenem odličan ukras društvenega prostora. Tekom par tednov jih lahko dobijo po zmerni ceni. Velikost grbov se ravna po velikosti društvenega prostora, zato prosimo, naj se ob naročitvi prijavi dolgost, širokost in visokost lokala.

Radi bi ustanovili tudi tamburaški zbor, samo, če bi se nam priglasilo dovolj sodelavcev. — Monitor.

KLUB PRIMORSKIH AKADEMIKOV V LJUBLJANI

razpisuje natečaj za izdelavo serije petero osnutkov poštinih znamk

Predstavljajo naj jugoslovenska mesta v Juljski Krajini: Trst, Gorico, Reko in Pulju. Besedilo: ime mesta, kraljevina Jugoslavija in vrednost 0.25 Din, 0.75 Din, 1.50 Din i 2 Din.

Z nacionalnih vidikov apelira klub na naše umetnike da se v polnem številu od-

zovejo razpisu, klub temu, da ne razpisujemo nikakih nagrad.

Rok za vlaganje je do prvega avgusta 1933. Izbrane osnutke bo predložil klub na pristojna mesta, v želji, da pridejo kot poštne znamke čim prej v promet. Klub primorskih akademikov v Ljubljani: Gledališka ulica 12

IZLET EMIGRANATA U FRUŠKU GORU

Iz Udruženja »Istra-Trst-Gorica« u Beogradu

Na inicijativu Omladinskog oštjeka, priredjuje se u nedjelju 9 jula 1933 god. prvi ovogodišnji društveni izlet na Frušku goru. Polazi se iz Beograda u 5.25 sati, a stiže se na stanicu Vrdnik u 7.35 Povratak istoga dana sa stanice Vrdnik u 20.44 sati i stiže se u Beograd u 22.48 Čijena vozne karte za polazak i povratak iznosi 35.50 dinara, a kupuje se na željezničkoj stanici ili kod društva »Putnik«. Izlet je društveno-zabavnog značaja, pa se mole članovi i ostali prijatelji društva da u što većem broju uče-

stvuju. Prijave se primaju u društvenim prostorijama, u ulici Kralja Petra br. 22/I do subote 8 ovog mjeseca do 16 sati poslije podne. Članovi treba da budu na stanici 20 minuta prije polaska voza, inače društvo ne preuzima nikakve odgovornosti za eventualne nerede. U programu je posjeta manastira Ravanice. Pozvano je društvo »Istra« iz Novog Sada. Na izlet dolazi i muzički oštjek našeg Udruženja. U slučaju lošeg vremena, izlet se odgadjaju na iduću nedjelju. — Odbor.

BIJEDA U SELIMA NA LIBURNIJI

SLUČAJ NEKAD DOBRO STOJEĆF KLANE.

Strah od besposlenih, koje Rijeka tjera u provinciju.

Klana, jula. — Kod nas su nastale teške prilike u gospodarstvu, tako da svakim danom sve više propadamo. Naše selo, koje se čini kao jedan maleni grad, postalo je pusto. Mi smo u godini 1931 imali 360 svinja, a god. 1932 već smo pali na 190, a ove godine pak na 60. Iz ovog se vidi, da vrlo lijepo napredujemo pod našim tiranima.

Kako čujemo ove zadnje dane, za tvoriti će se na Rijeci sve pučke kuhinje, u kojima su dobivali besposleni hranu, a besposleni narod istjerat će se iz Rijeke u provinciju. Bojimo se toga, jer besposleni su većim dijelom doseljenici iz južnih krajeva da nam ne pokradu još ovo malo sirotinje, što imamo

KUGLANE S — ASIMILATORSKOM SVRHOM!

Jelšane, julyja 1933. — Muke i patnje, koje moramo da pod našim tiranima podnašamo neopisive su. Hoće da nas sa ove naše rodjene grude, bilo mlom bilo silom odstrane. Uništiti su nas htjeli duševno, ali vide da nam ne mogu naše misli i naše slavenske osjećaje iz naših srca istjerat. Nastoje nas ekonomski satri. Porezi, koje nam namneću nesnošljivi su. Dug na općini svakim danom sve više raste. Pred par godina naš je Podoštat dao sagraditi dječji vrt koji nas stoji masnih para, a s kojim si je Podoštat mislio požeti obilno ploda, ali je ostao ovaj njegov posao jalov, jer na trnju ne rode jabuke. Sada je uvidio, da sa djecom nema nikakvog uspjeha, pa je počeo smišljati kako bi za nas odrasle nešto napravio i privukao nas na udicu. Dao je sagraditi na općinski trošak nekakvu kuglanu, koja stoji ništa manje nego 12 hiljada lira. Mi poručujemo našem Podoštatu, da mu je uzaludan posao i da na njegovu udicu nećemo doći, jer mi još previše dobro poznajemo njegove asimilatorske namjere. On misli, da nas preko kuglane odvede sve u fašističku organizaciju, ali prevarit će se. — (Brđan)

»MOJ UP JE ŠEL PO VODI«...

Idrija, julyja 1933. (Agis). Idrijski politični komisar Miutta, ki je znan daleč naokoli, se je že dolgo časa zavezal za našo prijazno Mejco. Hotel je na vsak način, da bi občina spremila v »Parco nazionale«. In resnično! Z deli so pričeli in tudi napredovali so zelo hitro. Prav lepo so uredili že nekaj nasadov in stez, zasadili grmičevje, »družpan« pa v obliki fašističnega snopa. Govorili so o skorajšnji slovesni otvoritvi parka, o godbi, ki naj bi svirala vsako soboto zvečer. Toda zadnje neurje je odneslo vse, tako da je ostal le grušč. Voda je prizanesla le faš. snopću. Komisar Miutta, ki se je navadno vsak dan spreha pa Meje, se danes žalostno ozira po belem prođu.

Italijanski gospodje, ki imajo polne želodce, in ki živijo na račun naših žuljev imajo zelo lepe želje in načrte. Za izpolnitev njihovih zamisli, je v občinskih blagajnah vedno polno garnja. Ob sobotah naj bi svirala godba! Komu? Našim lačnim rudarjem že itak svira pomanjkanje in glad.

ARETACIJE U GORIČKOJ.

Gorica, jula 1933. — Karabinjeri u Mirnu prijavili su sudu Štefana Šikliča Franjinog, starog 50 godina, iz Renča, koji je navodno na cesti za Vertojbu napao nekog »capomastra« Angela Padovana iz St. Petra. U Podbrdu je bio međutim aretiran Petar Bregant, star 30 godina, koji je navodno prekršio odredbe policijske opomene, koja mu je bila određena, jer je politički sumnjiv.

Velika škoda vsled poplave

Postojna, julyja 1933. (Agis). Zadnje dezeve je naredilo velikansko školo od Vipavi in drugih Sočinih pritokih, ker so vode, potoki in reke zelo narastle in prestopile bregove. Odnasale so pokošeno seno, zemljo in sadeže z njiv. Veliko škodo je povzročilo neurje zlasti v Idriji, kjer je vrdla voda celo v hiše. Tako je poplavila in vrdla voda v znani hotel Didič. Največ pa trpijo naši ljudje radi uničenih posevkov.

PRAVO DARILO!

Zlaťo polnino pero
od Din 50,— dalje,
dijaška peresa
od Din 35,— dalje.

Popravlja peresa
vseh znamk:

A. PRELOG

LJUBLJANA — MARIJIN TRG
(vokal Wolfova)

Vaše zadovoljstvo - naš uspjeh.

DJECI:

19.-
Vrsta 4431-00
Za toplih dana potrebna je lagana cipelica. Ova je izradjena od platna sa gumenim djonom — tako da se i ne osjeća na nozi. U njoj se nosi lufa uložak koji stoji Din. 4.-

25.-
Vrsta 4462-05
Ljeti za svaku priliku ova bijela platnena cipelica na sponu sa gumenim djonom. — Vel. 27-34 Din. 35.-

29.-
Vrsta 4761-74
Ukusna cipelica za radost vašoj mezimčadi. Izradjena od raznobojnog platna sa crepgumenim djonom. Vel. 27-34 Din. 35.-

19.-
Vrsta 4561-29
Za sport. Idealna i najjeftinija cipela za sve vrste sporta, za turizam i za razne igre. Vel. 27-34 Din. 25.-

29.-
Vrsta 242
Dječje vježbaće cipele sa elastičnim chrom djonom. Potrebne za vježbu u školi, sokolu i uopće za svaku gimnastiku. Ženske Din. 35.-

35.-
Vrsta 2942-00
Sandale sa crep-gumenim djonom praktične trajne i vrlo udobne. — Vel. 27-34 Din. 45.-, 35-38 Din. 59.-

49.-
Vrsta 5641-38
Za Vašu slatku dječicu udobne cipele od telećeg boksa sa špangom, širokog oblika.

69.-
Vrsta 5642-36
Dječija cipelica od boksa sa sponom ukusno ukrašena. Praktična za svakidašnje nošenje kao i za blagdane.

Čvrste perle 1.- dinar par.

Za velike vrućine naše prodavaonice obkrbljene su laganom i udobnom obućom, za takove cijene, da svatko može kupiti više pari.

Najbolje jamstvo da ćete biti zadovoljni jest — naše dugogodišnje iskustvo — naše stručno znanje — naš veliki broj stalnih mušterija — naše dobre i jeftine cipele.

DODJITE I UVJERITE SE!

ŽENAMA:

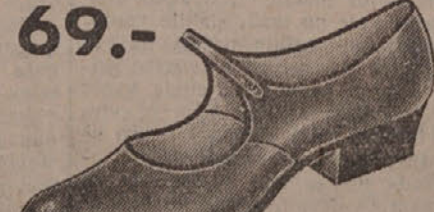
49.-
Vrsta 3335-10
Udobna ženska platnena cipela sa gumenim djonom i niskom potpeticom. Praktična za svakidašnje nošenje. —

49.-
Vrsta 2925-07
Platnene cipele na šnir sa elastičnim gumenim djonom i potpeticom. Za ljetovanje.

49.-
Vrsta 2445-09
Ukusna platnena cipela sa niskom potpeticom i gumenim djonom. Za sparne dane neophodno potrebna. Lake i jeftine.

69.-
Vrsta 3945-03
Praktična i udobna cipela od crnog boksa sa gumenim djonom. Za svakidašnju upotrebu nenadoknadljiva. —

69.-
Vrsta 9815-43
Elegantna laka platnena pems cipela u kombinaciji sa smeđom kožom ili sa lakom. Za krasne sunčane dane

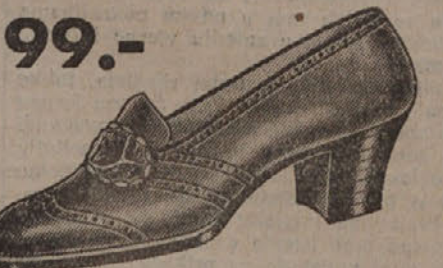
79.-
Vrsta 8865-11
Uz laku ljetnu haljinicu ove idealne i ukusne kombinirane opančice. Vrlo su prozirne i udobne. — Crvene i plave.

89.-
Vrsta 2945-11
Za svaki dan ove cipele od boksa crne ili žute. Iste ovake od laka za nedelju i blagdan za Din. 99.-

99.-
Vrsta 9645-38
Elegantna cipelica od smeđeg boksa sa kombinacijama zmijske kože.

99.-
Vrlo 2605-16
Vrlo ukusno ukrašena cipela uz sportske haljine. Napravljene su od tamno smeđeg boksa. —

149.-
Vrsta 9305-54
Laka i prozirna pems cipela od semiša u kombinaciji sa lakom ili sa smeđom kožom, ukusno perforirana.

149.-
Vrsta 9375-08
Vrlo elegantna i ukusna cipela sa sponom i visokom potpeticom od bijelog semiša, ukrašena sa zmijskom kožom. —

149.-
Vrsta 1505-68
Elegantna cipelica od ševroa kombinovana semišem u istoj boji. Idealna cipelica svakoj dami za izlazak i posete.

MUŽEVIMA:

69.-
Vrsta 2947-00
Sandale sa crep-gumi djonom ne žuljaju ni noge ni džep. Vrlo su lake, prozirne i udobne. Ženske Din. 59.-

79.-
Vrsta 1137-27
Elegantne muške polucipele za ljetu u kombinaciji platna sa crnom i smeđom kožom. Krasna nadopuna ljetne garderobe svakog gospodina.

89.-
Vrsta 2927-41
Prozirne i lake sandale sa chrom djonom. Za tople dane neophodno potrebne. —

89.-
Vrsta 1937-29
Od čvrstog boksa sa elastičnim gumenim djonom. Za dnevnu upotrebu, smeđe ili crne.

149.-
Vrsta 1637-18
Ljeti su neophodno potrebne za svakidašnje nošenje ove udobne i prozirne polucipele u kombinaciji bijele i smeđe kože. —

149.-
Vrsta 1937-26
Elegantne muške polucipele, ukusno perforirane. Kombinacija semiša sa kožom. — Za šetnju i za društvo. —

VELIKI IZBOR U SVIM MODNIM BOJAMA I DESENIJAMA.

DJEČJE ČARAPE:

visoke pamučne Din. 8.-, 10.-, 12.-
kratke končane Din. 7.-, 9.-
sport. Din. 10.-, 12.-

ŽENSKJE ČARAPE:

svilene Breda Din. 29.-
svilene Din. 19.-
flor 1-a Din. 19.-
pamučne Amerika Din. 15.-
pamučne normal Din. 9.-
sport, končane 10.-

Bata